

Nr 403.

Av herr **Rydén** i Malmö, *angående reglering av riksdagsmännens arvoden.*

I två vid denna riksdag väckta motioner har förslag framställts om en reglering av riksdagsmännens arvoden. Herr R. Kjelléns motion i första kammaren påyrkar en förhöjning av nu utgående arvode till femton kronor om dagen för riksdagsman, som ej har sin hemvist i stad där riksdag hålles, dock med ett maximum av två tusen kronor. För övriga riksdagsmän skulle arvodet stanna vid nu utgående belopp. Den andra av herrar Hallendorff och Kaijser inom andra kammaren väckta motionen går ut på en fördubbling av det nu utgående arvodet, men har arvodsfrågan i denna motion sammankopplats med spørsmålet om en omläggning av riksdagsarbetet, som varken torde vara praktisk eller genomförbar.

Då ingen av de här berörda motionerna synes mig innebära en tillfredsställande lösning av arvodefrågan, har jag, sedan nu propositionen om lättnader i riksdagsarbetet avlämnats, ansett mig böra framföra ett förslag i enlighet med den uppfattning jag i riksdagsarbetskommitténs betänkande gav uttryck åt.

Att en reglering av riksdagsmännens arvode är *oundgängligen nödvändig*, därest man ej avser att på bakvägar stänga ute kroppsarbetare, småbönder och små löntagare ur riksdagen, ligger i öppen dag. Varenda riksdagsman vet av egen erfarenhet, att levnadsomkostnaderna i huvudstaden skruvats upp till en sådan höjdpunkt, att arvodet icke ens för normal riksdagstid kan räcka till för någon enda, som måste avse någon del av detsamma för sin familjs existens. Då därtill kommer, att under senare årtiondet riksdagen notoriskt pågått en avsevärd tid efter 15

maj, ha förhållandena blivit allt mer olidliga. En ändring måste bringas till stånd, om icke riksdagsmannauppgiften för framtiden skall förbehållas som ett privilegium för de förmögna.

Beträffande arvodets storlek har man en fast utgångspunkt i den nuvarande riksdagsordningen. Den summa av tio riksdaler om dagen, som fastställdes år 1866, tillkom otvivelaktigt efter omsorgsfullt övervägande av arvodets uppgift att dels tjäna till bestridande av de med vistelsen i huvudstaden omedelbart föranledda särskilda utgifterna, dels ock i någon mån utgöra en gottgörelse för direkta förluster av arbetsförtjänst eller lön under riksdagstiden. Genom penningvärdets fall och de förlängda riksdagarna har det då bestämda arvodet reducerats till mycket mindre än hälften. Herr Kjellén beräknar exempelvis i sin motion, att ett riksdagsmannaarvode år 1917 av 10 kronor om dagen svarar emot 4 kronor 40 öre år 1866. Hans undersökning om prisförändringarna för honom följaktligen till det resultatet, att arvodet skulle behöva minst fördubblas för att man »åtminstone i någon mån skulle återställa det förhållande och förverkliga det ändamål, som grundlagsstiftarna avsett» vid arvodets ursprungliga avvägning. Siffran 20 kronor är alltså enligt hans uppfattning »väl motiverad, i alla händelser icke för hög».

De undersökningar jag kunnat verkställa peka på att penningvärdets reduktion — särskilt när det gäller priserna å rum och mat å restauranter och pensionat i Stockholm — i verkligheten är ännu större än den av herr Kjellén antagna. Endast på det sista årtiondet 1907—1917 hava enligt mina på bokföring grundade erfarenheter priserna å mat å riksdagsrestauranten samt Stockholmsrestauranter och pensionat i det närmaste fördubblats, i flera avseenden till och med mera, medan priserna å rum ökats med 30—75 %. En äldre högt ansedd restauratör i Stockholm — vilken bland annat i sin ägo förvarar stora samlingar av gamla matsedlar — har uttalat som sin erfarenhet, att priserna å mat under de senaste 40 åren minst tredubblats å Stockholms restauranter och näringsställen.

Enligt min uppfattning — och herr Kjellén skiljer sig tydligt ej mycket därifrån — kommer man verkligheten nära, om man jämställer 1866 års tio riksdaler med tjugofem kronor år 1917. Under sådana förhållanden måste det vara rent orimligt att vid en arvodesreglering nu stanna vid 15 kronor, såsom i motionen inom första kammaren föreslagits. Herr Kjellén synes ha stannat vid detta belopp allenast av det skälet, att högre siffror »icke förutsatts ens från det håll, där man tycker

sig stå som ett slags särskild kärande i denna sak». Att längre gående yrkanden icke tidigare framstälts torde närmast bero på att arvodesfrågan ej förrän nu framförts efter världskrigets utbrott och att man varit ytterligt angelägen att begränsa sina förslag till det minsta möjliga för att vinna någonting. Efter de prissfördyringar, som inträtt sedan arvodesfrågan sist framfördes i riksdagen, kan det från deras sida, som betecknats som »kärande» i saken, uppenbarligen icke bli tal om ett yrkande, som, redan dessförinnan till undergränsen nedprutat, nu icke ens för stunden skulle lösa frågan. Penningvärdets häftiga fall och en naturlig önskan att ej behöva ständigt sysselsätta riksdagen med frågan om dess ledamöters avlöning, göra det angeläget, att arvodeshöjningen nu tilltages så, att frågan löses för en avsevärdare tid framåt.

När det gäller att bestämma *arvodets storlek* håller jag före — såsom jag anfört i förut åberopade kommittébetänkande — att detta för lagtima riksdag bör fixeras till ett bestämt för hela riksdagstiden beräknat belopp, detta oavsett huruvida riksdagen slutar något tidigare eller något senare än enligt en viss beräknad normaltids. Den sporre till ett intensivt arbete, som man förmenat ligga i ett sålunda fixerat arvode, bör icke lämnas å sido genom införande av arvode för obegränsad tid. Någon utsikt att hädanefter sluta lagtima riksdag inom en tid av fyra månader förefinnes alldeles säkert icke, och arvodet bör därför beräknas för en något längre tid än den nu såsom normal förutsatta. Om man räknar med ett dagarvode för lagtima riksdag av något mera än tjugo kronor och något längre tid än fyra månader, kommer man till en skäligen arvodessumma av 3,000 kronor, eller samma belopp som ledamöterna av norska stortinget sedan länge åtnjutit.

För de undantagsfall, då urtima riksdag må förekomma, eller lagtima riksdag genom riksdagsupplösning förkortas, torde för jämnhetens skull ett dagarvode av tjugo kronor kunna beräknas, även om detta icke skulle alldeles motsvara det normala dagarvodet under lagtima riksdag.

De här föreslagna arvodesbeloppen synas böra bestämmas för de riksdagsmän, som ej äro bosatta å den ort, där riksdagen sammanträder. Att tillmäta fullt så höga arvoden för övriga riksdagsmän torde näppe- ligen vara av omständigheterna påkallat. Ett fixerat arvode för normal lagtima riksdag av 2,000 kronor och ett dagarvode av 15 kronor i övriga fall torde för dessa riksdagsmäns vidkommande motsvara ej blott kravet på en skäligen ökning i det nuvarande arvodet utan även i och för sig

kunna anses lämna skäligen gottgörelse för med riksdagsmannauppdragets utövande förenade uppoffringar.

Med hänsyn till det ovan anförda tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att riksdagen måtte såsom vilande till grundlagsenlig behandling för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse av riksdagsordningens §§ 12 och 23:

§ 12.

Ledamot av första kammaren, som icke har sitt hemvist i stad, där riksdag hålles, åtnjuter av statsmedel ersättning för resekostnad till och från riksdagen samt arvode av tre tusen riksdaler för varje lagtima riksdag och annan ledamot av första kammaren ett arvode av två tusen riksdaler för varje sådan riksdag; dock att när konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans eller ledamot av kammaren eljest avgår från sin befattning under riksdagen, innan så lång tid av dess sammanträde förflutit, eller riksdagen sammanträder i följd därav att Konungen, med upplösande av riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, därest han icke har sitt hemvist i stad där riksdag hålles, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tjugo riksdaler, och i annat fall femton riksdaler, vilken ersättning dock ej må överstiga i förra fallet tre tusen och i senare fallet två tusen riksdaler.

Ledamot av kammaren — — — — två resor fram och åter.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig av arvodet ett belopp, som motsvarar det honom enligt första stycket tillkommande dagtraktamente.

Vill ledamot — — — — befallningshavande,

§ 23.

Ledamot av andra kammaren — — — — stadgat.

Den ledamot av kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för varje dag han utebliver vara förlustig av arvodet ett belopp, som motsvarar det honom enligt föregående stycke tillkommande dagtraktamente.

Stockholm den 18 april 1917.

Värner Rydén.